

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

ELŐFIZETÉSI ÁRA
egy évre 3 forint.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF
és
csikszentsimoni és ernyesi
LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Folytatás lapunk X. számából.

A császármadár.

Irta: Lakatos Károly.

Ha nagy területen kissé széjjel vannak szóródva a császármadarak, akkor folytonos helyváltoztatásra van utalva a vadász s kénytelen nagy területeket összejárva folytonos kísérletezésekre szorítkozni, alkalmas, reménynyújtó helyeken huzamosabb ideig is állást foglalva s a sípot időnkint egyszer-kétszer megfújva. Ha a felelet nem jön, vagy rögtön mindjárt azt a bizonyos suhogó röplést nem hallani, akkor bátran tovább lehet menni, máshol próbálni szerencsét.

Ha a vadász az előcsalt, vagy felvert *falka* közé löve hibázott, okosan teszi, ha más falkát keres föl, mert az elriasztottat ugyancsak egyhamar és könnyen lövésre nem kapja. Megegyik néha, hogy a fiatal császármadarak a vadász által fölkelte, valamely terebélyes fára szállnak; az ily falkára is aztán bátran keresztet lehet vetni, mert oly ügyesen odalapulnak az ágak közé, vagy a törzs mellé, hogy még a legélesebb szem sem láthatja meg, a mi igen természetes, ha meggondoljuk, hogy a császármadár tollazatának színe sokat hasonlít a fa kérgének színéhez.

Ha azokat a »vadász esélyeket« összevetjük, melyek a császármadár vadászatával összefüggésben állnak, azokat nagyon is különbözőnek és változatosoknak találjuk. A mint a fajdkakas vadászatánál az egyik eset nem hasonlít teljesen a másikkhoz, hanem újabb körülmények és viszonyok a vadásznak más és más eljárását teszik szükségessé: azonképen van a császármadárnak csali-

síppal való vadászatánál is; azért oly idegizgató, a szenvedélyt a legfelsőbb mértékig hatványozó sportnem ez, melynek költői motívumai sem hiányzanak. A ki jó útmutatás mellett, kezdetben talán mint szorgalmas kísérő, a csali-síppal való vadászatban bevezetve lett, a ki aztán a csalogatás még sem oly könnyű mesterségét annyira eltanulta, hogy teljes önbizalommal önállóan is gyakorolhatja azt: az — tapasztalásból mondhatom — ettől a pillanattól kezdve egy sajtószerű büvölet hatalmában marad. A legfőbb gyönyör, legcsábítóbb vonzerő e vadászati módnál különben talán abban rejlik, hogy teljesen szabadon, nem korlátozva sem bizonyos óra, sem meghatározott hely által, kedvünkre feljárhatjuk a természeti és költői szépségekben oly dús erdővilágot, mely a szem és fülnek kifogástalan változatosságban nyújtja az érdekes és megragadó, avagy megfigyelésre méltó mozzanatokot, melyek a legelfásultabb lélekre se téveszthetik el lebilincselő hatásukat. S így, ha a vadász egyik vagy másik helyen nem is mindig találkozik az annyira óhajtott »jó esély« kielégítő eredményével, — mégis az erdő más lakói — a vadonvilágot elöntő sajtószerű bűbájjal párosultan — elég anyagot szolgáltatnak kedves, maradandó értékű s a fogékony szívnek mindig felejtethetlen szórakozásra. Egyébként pedig ép úgy, mint más nemesebb vadászatnál, a vadászat e neménél is a zsákmány szinte csak csekély számú lehet; azért akik a vadászat élvezetét csak a »teríték« *halmaza* után szokták megítélni és illetve kvali-

fikálni, azok a csali-síppal való vadászatban nem igen találnak valami nagy mulatságot és tényleg nem is igen nyúlnak hozzá. De az ilyeneknek nem is való sport ez, mert a halomra lövöldözőknél a legtöbbnyire hiányzik az igazi vadászt mindig jellemző azon nemesebb lelkiérzék, mely egy fenköltebb intenciójú szenvedelem kapcsán nem csupán a vad kedvéért fűzi a vadászat foglalatosságához, hanem a vadászatot önmagáért és csakis emiatt a vadat — kedveli. Az ilyeneknél megvannak azok a tulajdonságok, melyek a császármadár-vadásztól okvetlenül megkivántatnak: birtokában vannak a lemondás, szerény igények, szívós kitartás és nagy türelem — hogy úgy mondjam: vadász-erkölcsi érzületének; — de annál nagyobb aztán az öröm, ha mindezeket az igazi vadászerényeket a siker jöleső jutalma koronázza; mert a valódi vadász nem gyilkolni, halomra öldösní akarja a vadat, hanem azt fortélylyal legyőzni. És kétségekívül csakis ily módon találunk a vadászatban igazi gyönyört — és nem is más a vadászati szenvedély fűszere, csábító érdeke, mint az az örömteljes elégtétel, melyet az elért győzelem felett érzünk, melyet ügyességünkkel, óvatosságunkkal, türelmünkkel s figyelmességünkkel a vadászott vad felett kivívtunk. Persze, a kevésbbé kellemes csalódások számtalan esélyeinek is ki van téve és boszantó meglepetések is nem egyszer megkeserítik a vadászt; de aztán annál nagyobb a megelégedés a nehézségek legyőzésével a jól kiérdemelt siker felett. Azonban ha a csalódások s balkörülmények egész halmazával kell is néha számolnia a vadásznak s nem egyszer némely előre nem látott, mindig kiszámíthatatlan »esély« úgyszólván a bizonyosnak vélt siker pillanatában teszi tönkre mintegy következetesen néha szép kilátásait, — mégis az igazi császármadár-vadászra az ily apró vadászi balesetek lehangoló, avagy elkedvetlenítő hatást soha nem gyakorolnak, mert azért kárpótlás kínálkozik számára a természet kifogyhatatlan s mindig érdekes s változatos mozzanataiban, a kedves és néha meglepő epizódok sokféleségében, melyek amíg egyrészt anyagot szolgáltatnak izgató megfigyelésekre,

másrészt a legtöbbször még a kedélyre se tévesztik el felderítő hatásukat. Például alighogy megszólal a csalisíp hangja, csakhamar egész kis raját csődíti össze a czinkéknek, melyek kedves bizalmassággal foglalatoskodnak, pattognak ágról-ágra körülöttünk; a vakmerő mátyás, ez a szemes, hunczut jószág, melyet a német jágerek »matyar pettyár« melléknévvel szoktak néha megtisztelni: indiskrét lármával, hangos harsolással kutatja a csalihang előidézójét; majd a vörösbegy siet elő s dalra fakad a csalisíp igézetes hangjára; aztán az erdő ácsai, a különféle harkályok szállingóznak elő, lopakodva egyik fától a másikhoz s kíváncsian, kutaszkodva nézgelődnek a fatörzs mögött minden irányba; a félénk fekete rigót is előhossa néha a kíváncsiság, ám nagyot visítva, ijedten vágja vissza magát a surjásba, ha szemrevette a vadászt. A hol mókuska van a közelben, az se állja ki, hogy utánna ne nézzen a különös hangok adójának s gyönyörűség nézni, mint veti, dobálja magát ágról-ágra, egyre közeledve állásunk felé s ugyancsak nagyokat néz reánk bámész szemeivel, ha felfedez, hogy szinte elneveti magát az ember azon a különös, a meglepetést félreismerhetlenül visszatükröző pofácskán, a melyet vág. Az se utolsó dolog, ha a vadásznak a császármadár-kakas szépelgését sikerül ellesnie, vagy ha egy féltékenységi búbolásnak szemtanúja lehet. Csak látni kell azt a negédeskedést, a melylyel a nyalka kakas udvarlását teszi választottjának! Felcsapja a bóbítáját, felmeresztí toroktollait, mintha szakála volna neki s úgy néz ki, mint egy kis méregduda. Szárnyával a földet kotorja, aztán legyezőt vág a farkából s olyan kecses ugrándozást visz véghez, hogy egy prima balerinának is dicsőségére válnék. — Szép és amúgy »kicsiben« borzongató látvány, ha a féltékenykedő kakas valamely tolakodó vetélytárrsal akad össze. Van ekkor nemulass, roppant páros torna, hogy csak úgy repülnek a tollak szanaszét; és nem csak hogy püfölik, búbolják egymást, hanem igazi viadarok módjára még ugyancsak össze is akaszkodnak, a szó szoros értelmében öltre kapva egymást, a minek fele se tréfa és mindig nyoma marad.

A füzes télen.

— »A Természet« eredeti tárczája. —

Írta: Boér Miklós.

Füzes vonul végig a völgy ölén, melynek széles rétségén pajkos kanyarodásokkal bolyong a patak a sűrűs rejt között. Medrében eleven csobogással szalad a hegyekről leszakadt kristálytisza víz, hogy örökös körforgását végezze a megmérhetetlen mindenségben s nagy vándorútjáról egykor ismét visszatérjen az elhagyott hazába, sötétben borongva, megtépett ruhában, telesírva az erdőt, mezőt zuhogó záporral, soha el nem fogyó könyeivel. Amint a füzesek közt elhalad, csak hangját halljuk, a vándor utast nem látjuk, jégpánczéllal fedte be útját a tél, mely csodálatra méltó művészettel szövi a vizek takaróját napról-napra vastagabbra. Ezen jégpánczél alatt azonban eleven élet van. Virgoncz halak úszkálnak fel és le a kristálytisza vízben s nagy ügyyel-bajjal keresik a táplálékot, mely most szűken kerül a természetnek kiürült kincses házából, gazdag éléskamarájából. Nem úszkálnak a vízszinén a rovarok ezrei, melyeket oly könnyű

nyú egy pillanat alatt lekapni a vizes temetőbe. Mélyen, az iszap-rétegben kell keresni a napi eledelre valót s bizony ez a multság nehezebb, mint langyos vízben, napsugarak fényözönében sütkérezve lesni a füzes által a szájukba hullatott kövér álczákat. A part füzesei is szürke, gyászos ruhában hajlonganak most a parton; fényes díszöket elrabolta a tél, az enyészet. Fedig most is eleven élet pezseg a füz-bokrok között. Röpködő madarak csipegnék mindenütt s lázas tevékenységgel keresik a száraz kórókon a táplálékot. A zuzmarából kivirágzott fakó növények édes magot adnak; belsejükből ízletes peték, álczák kerülnek elő, csak épen meg kell bontani a kiaszott vázat, a lombtalanul zörgő, dermedt, élettelen növény-testeket. A természet így gondoskodik az ő téli árváiról, szorgos nyári munkásairól, hogy éhen el ne pusztuljanak a fagyos hidegben. Oltalmukról is ezekkel a lombtalan bokrokkal gondoskodott; itt rejtőznek el a magasból reájok leselkedő ellenség szemei elől s összegubbaszkodva itt ülnek, míg a dermesztő északi szél átszív a mezőkön s mint száraz csontvázakat rázza a fagyos ágakat. A nyúl is nagy előszeretettel keresi föl a sűrű fűzest a téli időszakban; mert a patakpart pázsítja a hó alatt mindig elég dús táplálékot s jó rejtékhelyeket nyújt számukra. Holdvilágos éjszakákon innen indulnak a félénk tapsifülesek a kalandozásra s az őszi vetésekre, melyek a dülőkön pompás csemegevel, édes buzával kedveskednek nekik. Hanem az ellenség is leghamarosabban itt akad a gyámoltalan kis állatokra, akik a

Az elejtett öreg kakasok fején, nyakán ugyanis mindig ott találjuk az ily barátságatlan érintkezések behegedt nyomait, sőt nem ritkán olyan csúnyául megdolgozott kakas is akad kezünkbe, melynek szemrózsája rongyokban lóg le, vagy az egyik szeme híján van. — Általában császármadár-vadászat alkalmával a higgadt, nyugodt vadásznak igen sok alkalom kínálkozik az érdekes megfigyelésekre s nem egy oly mozzanatnak lehet tanúja, mely szép madarunk kevésbé ismert életmozzanataiból tár fel egy-egy kis mozaikot, de sokszor mélyebb bepillantást is enged háziéletének, vagy lelki viszonyainak rejtelmeibe, melyek a lényeknél mindig oly érdekesek, sokszor meglepők s néha szinte hihetetlen felfedezésekre vezetnek a szemlélőt. Ilyen például néha a szülei szeretetének a vakmerőségig menő megnyilvánulása, minek egy meglepően érdekes példáját ismerteti a *Waidmann* 21. kötetének 28. számában *J. Strik* hadnagy, írván erről a következőket: »Trnovo és Kalinodik közt, Boszniában, egy hegycsúcson gyakran szoktam lesre ülni, hogy a hegy tetején levő száraz fenyőre felszálló orvmadarakból egy-egy példányt lőhessek. Ilyen alkalommal »Schuss« nevű rendkívül ragaszkodó tacsókó szokott kísérem. Alig ültem egyik alkalommal egy negyed óráig leshelyemen, midőn egy ölyv szállt le, melyet le is lőttem. Rövid vártatra egy héja és egy vércse szállott a fára, melyek közül az utóbbit elhibáztam. Visszatartott lélekzettel vártam még egy ideig, midőn a fiatal csibe hangjához hasonló pittyegés ütötte meg fülemet. »Schuss« halk mozgással emelkedett fel helyéből, de csitításomra nyugodtan visszafeküdt helyére. Nemsokára észrevettem, hogy egy alig 2—3 napos császármadár-csibe egész gondatlanul tipeg felém s útközben táplálékot keresve, csőrével minden lépésnél a földön fekvő korhadtt törzset csipkedti. Végre oly közel jött hozzám, hogy megfoghattam. Egy darabig érdeklődtem szemléltem foglyomat s nem győztem gyönyörködni okos nagy szemében, aránytalan, nagyon görbe csőrében s otromba lábaiban. Hogy el ne menekülhessen, sapkámba helyeztem el, honnan hangos pittyegéssel, minden erejét megfeszítve,

hiába igyekezett kimenekülni s csak akkor lett nyugodtabb, midőn egy másik testvérkéjét is megfogva, melléje helyeztem. A nyugalom azonban nem sokáig tartott; 15—20 lépésnyire egy boróka-bokor mögül anyjuk aggódi hívását hallva, elkezdtek ijedten pittyegni, mire anyjuk feltartott fejjel, nyújtott nyakkal folyton közeledett, miközben nem szünt meg a kölcsönös hívás. Végre a tojó két méternyire közeledett hozzám s amint megállott, észrevettem az élémbe helyezett sapkát és tartalmát. Felfújódva, felborzolt tollazattal, mintha ijeszteni akart volna, lekuporodott, mint a felrepülés előtt szokta tenni. Én nyugodtan maradtam s balkezemmel a tacsókómat csitítottam, mely látva a madár támadó szándékát, hajlandó volt azt viszonozni. A csibéknek további vészkiáltásai anyjukat támadásra készítette. Mint a dürgő-kakas, felborzolt tollazattal, leeresztett fejjel, szeméit rám szögezve, hangos »ruck-ruck!« kiáltással ugrott elébe tartott kezemnek és csőrével egy párszor erősen rávágott. Másodszer is ismételte a támadást, de nem volt képes fiait kiszabadítani. Midőn látta, hogy második támadása is eredménytelen volt, a haragtól, vagy talán a nagy erőfeszítéstől elernyedve, felszállott a legközelebbi fára s csak időnkint felelt fiai hívására. Szívesen vártam volna, vajjon mire fogja elszánni magát, de a részvét győzött kíváncsiságom fölött s foglyaimat szabadon bocsájtottam. Egy bükkfa mögül, hová elrejtöztem, láttam, hogy anyjuk fiait hangos hívással összegyűjtötte s velök a sűrűben eltűnt.»

Oly vidékeken, hol az emlős és szárnyas ragadozók nem épen irtagszerű ritkaságok közé tartoznak, a császár-madárnak csalísíppal való vadászata közben nem ritkán még más meglepetésekben is lehet része a szemes vadásznak, így például midőn a jól ismert síp hangjára egész váratlanul egyszer csak a ravasz vörös-kabátos sunyi ábrázata tolakodik elő a sűrűből, vagy midőn zsákmányra áhító macskát, menyétet, sőt olykor nyestet is elővarázsol a síp szava. De sok ragadozó madár is igen jól ismervén a császár-madár hívását, sokszor egész váratlanul ott terem a síp hangjára; miért is a sípolások

sunyi házi macskával sem képesek győzelmes harcra buzdulni. A lesből reájok törő szelíd ragadozó rendkívül ügyesen bánik el velök: vérszomjas dühhel torkon ragadja a gyáva kis állatot s néhány szorítással megfojtja, sokszor annyi időt sem engedve számára, hogy fájdalmát, kínos pusztulását tudtúl adja a különben süket éjszakának, mely a rablógyilkost is eltakarja sötét borulattal. Az éhes ebek is a füzesekben próbálják meg leggyakrabban a rabló szerencsét s mindig sikeresen. Hanem azért a füzes kedves tartózkodó helye a nyúlnak s a vadász mindig talál abban elbújva egy pár tapsifülest, ahol a nyúltenyésztetre különben megvannak a feltételek.

Legélénkebbek a füzesek februárban, amikor az állatok vére fölpezsdül s a szerelem korszaka, a maga csodálatos erejével, őket is megérinté. Egész éjszakákon folyik a játékos ugrádozás a füzesek közelében s a hó élénk mozgalmakról ad számot minden reggel a figyelmes, szemlélődő vadásznak. A csapák az élénk enyelgés minden nyilvánulását elárulják. A féltékeny nyúl-gavallérok viadaláról is híven tanuskodik. Leolvassa a hó felületéről a pezsgő vérű szerelmesek minden mozdulatát, az édes szerelmes titkos történetét, a viaskodás formáját, egész addig a pillanatig, míg az erősebb győz s a gyöngébb gyáván elillan a dülök mesgyéinek tövises bokrai közé. Hanem ezekben a küzdelmekben sokszor végzetes fordulat áll be; azt is híven elmondja a réti füzes hóval borított talaja. Ott lepi őket a gazúl leszködő, óvatosan közeledő róka s valamelyik a

küzdő felek közül egy pillanat alatt megsemmisül vágyaival, szerelmével együtt. Egy fájdalmas fölkiáltásban örökre megfagy a vér, eláll a szív tüzes dobbanása s egy vértócsa a fehér hóban jelzi a legszomorúbb véget: mindennek örök elmulását.

A füzes nyúlánk vesszői között gyakran megjelenik a mi vizeink kegyetlen rablója, a halpusztító *vidra* is. Mindenütt látszik a parton kiszálló helye, melyen a havat teljesen letapodta s lakmározásának kétségbevonhatatlan nyomait otthagya. Rákroncsalékok, halszilánkok jelzik az ügyes állat pusztításait. Csöndes, holdas éjszakákon szokott rendszeresen kijárni a jég alól, hogy elcsípett hal-, vagy rákprédájával eljárszadozzék a parton, ha nem mutatkozik valami fenyegető veszély; de ha legkisebb gyanus neszt hall, szokatlan alakot lát: rögtön megloccsan a víz, zörögnek a jégszilánkok és a vízi lakók fekete réme villámgyorsan eltűnik.

Nyáron is kedves tartózkodási helye a sűrű füzes, melynek hús árnyékában órahosszakat elül, annélkül, hogy a közelben foglalatoskodó kaszások vagy gyűjtők dala, lármája zavarná; de azonnal kerekét old, ha ebek neszelését hallja s a vadász közeledését észreveszi. Kitűnő és gyors úszó lévén, egy pillanat alatt alábukik a vízben s biztos helyre evez. Télen őt is, leggyakrabban a szeretkezés izgalmas éjszakáin, februáriusban, lehet a füzesekben látni, de csak lesből, ahova jó korán — az alkony óráiban — és jól védve, kitűnő helyen vonul meg a türelmes vadász. Ilyenkor legbiztosabban kerül puszkácsó elébe;

alkalmával nem árt néha fölfelé is tekintgetni, nehogy a meglepetésszerű találkozás szülte izgalom következtében karvaly vagy héja helyett lyukat löjünk a levegőben. Természetesen, minél nyugodtabban, óvatosabban viseli magát a lövész s nem zireg-zörög a harasztban és nem tesz folytonosan élénkebb mozdulatokat, annál biztosabban számíthat az ily hivatlan, de felette érdekes és izgató vizitekre, — azután a ruházattól is sok függ még, mert bár a vadász ruházatában kell, hogy mindig az évszak és időjárási viszonyok szerint alkalmazkodjék is, azonban mindenkor figyelembe kell vennie ama régi vadászregulát, hogy vadászat alkalmával előnyére csak oly ruhát viselhet, melynek színe az *erdő színével egyezik*. Minden feltűnőség e tekintetben csak mulatsága hátrányára volna; herkentyűs tolldíszű csodakalapok, fehér inggallér, mindennemű világos színű főveg egyáltalában hátrányosak és mellőzendők, mert nem csak az éleslátású ragadozó vad, de a mindig éber szemű, folyton erősen villogó császár-madár is észreveszi, megsejti erről a még olyan mozdulatlanul viselkedő vadászt is s nem közelít, vagy épen elriad. A császár-madár pontosan ismeri rendes tartózkodási helyének rendes, megszokott színeit, miért is az abból kirívó idegenszerűség azonnal szemet szúr neki. De még az alakzatokkal is tisztában van, mint egyébiránt minden erdei vad, — ennél fogva magát az embert, még inkább pedig a szembeötlő színeket a legtöbbször hamarabb észreveszi, mint maga a vadász a császár-madarat, különösen akkor, ha a vadász a döntő pillanatban mozdulni kénytelen. Mindezekkel összefüggőleg tehát — az alkalmas ruházat színeinek precízírozását illetően, — mindenestre a vadász oly színekhez ragaszkodjék, melyek — mint már említők — az erdei környezetből legkevésbé térnek el, mint a mostanában — és méltán — divatosá vált moh-zöld, szürke és barna szövetek. Felesleges tárgyak, felszerelések sokszor hátrányosak lehetnek, már csak a szabad mozgás tekintetéből is; a vadász-botszék azonban nem tartozik ezek közé a tárgyak közé, valamint a jó, lehetőleg vízáthatlan láb-

beli se, mely a nedvességnek, hármatnak ellentáll, — míg az előbbi az esetleges áthűléstől óv meg — oly eseteknél ugyanis, midőn botszék hiányában a szükséghez képest a földre telepedni vagyunk kénytelenek.

Mindazon véletlen, látni és tanulmányozni való mozzanatok közül, melyek egy, a természet és a benne nyüzsgő állatélet minden életjelensége iránt érdeklődéssel viseltető vadász előtt felmerülhetnek, kétségkívül egyike a legérdekesebb és legkedvesebbeknek az, ha véletlenül sikerül neki a császár-madár családi együttlétét megfigyelése tárgyául tehetni, például midőn élelemkereséssel vannak elfoglalva a zöld bokrok alján, mogyoró-cserjék között, melyek közül nyüzsgöve elő-előtűnnek, meg ismét eltűnnek, mintha a föld nyelte volna el őket, kivált ha valami veszélyt sejtenek vagy gyanúsat vesznek észre, a midőn gyakran óriási robajjal azonnal szárnyra kap valamennyi s oly zajjal, sajtászerű zúgással siet tova, mint midőn egy hirtelen feltámadt fürgeteg a nagy erdők sudarai felett átviharzik s ismételt rohamokban a léget távolról megrázkódtatja. Az is szép látvány, midőn a fiatal császár-madarak valamitől felriadva, a környező fákra repülnek s az ágak közt, mint valami apró tollgomolyagok, röpkednek ágról-ágra a két öreg után a fa koronáján fölfelé. Hogy pedig egészen apró csirkék már képesek fára szállani, az minden császár-madár-vadász előtt ismeretes dolog, mert ugyanis az erdei tyúkfélék egyikénél se fejlődnek oly, úgyszólván szemmel látható gyorsasággal, rohamosan a csirkék, mint erdeink e szép és nemes vadjánál. Még úgyszólván verébnyi, mégis evezőtollai már annyira kinőnek, hogy kiterjesztett szárnyának hossza testhosszát egy harmaddal felüti; miért is az egészen parányi, öt-hatodnapos csirkék már képesek röpködni, sőt egyhetes korukban már a fára is szállani.)*

*) Az idej csirkék körülbelül szeptemberben színesednek ki, midőn is a kakasokat a jércéktől élénkebb színezetűk, kevésbé árnyalt, tisztább fehérjűk és nagyobb rózsáiknál fogva különböztethetjük meg. A fiatal kakasok fekete torokfoltja azonban csak a következő év nyarán fejlődik ki teljesen. Vedlésök május-

mert a szerelem láza nála is megzavarja az idegrendszert; könnyelművé, szórakozottá teszi s mitse gondol a veszélylyel. Az édes, mámoros pillanatok vakká, süketé teszik az állatokat épen úgy, mint a teremtés koronáját: a lelkére és szívére büszke embert. A vér a legnagyobb hatalom; azt nem képes legyőzni a józan okosság, ha csodás tüztől égni, forni kezd; mert az is az isteni erő egy része, zabolázhatatlan kitéréseiben és öröktől fogva ugyanaz megnyilatkozásaiban s örökké annak marad.

Úlj csak némán figyelve, nesztelenül a csöndes, holdas éjszakán, a rejtelmes fűzes sűrűjében: hallani fogod, mikor a patak medrében meglöcscsan a víz s a jégzilánkok megzörrennek a kijárónál. Gyorsan kapaszkodik ki a parton a fekete ruhás urfi s incselkedve csalogatja az édes találkozásra félénkebb természetű párját. Nevetséges mozdulatokat tesz s a csábítás minden furfangját felhasználja, míg a *hódítás* sikerül. Kilép a partra a szemérmes nő is, megrázza fényes fekete kosztümjét s elkezdődik az enyelgés, mely ritkán végződik ezen időszakban czivakodással, ha t. i. *Őncs* féltékeny vetélytárs, aki a légyottot megzavarja s párviadalt provokál. Akkor a vidrák is összemérik fegyvereiket s ugyancsak tudják, mikép kell használni a halcsontoktól élesre fent fogakat! Az ilyen felséges jeleneteket csak a természetbúvár képes igaz élvezettel és hidegvérrel végig nézni; a vadász rögtön lábba jön s izgalmas hévvel sít el fegyverét, hogy a rendkívül érdekes jelenetnek egy

pillanat alatt véget vessen. S vége legyen annak a vízben, jég-torlaszok közt is édes, meleg vágyakkal telt szívnek, melybe az örök hatalom csodálatos, fenséges erőt plántált: a vérnek, a szerelemnek teremtő erejét.

Aztán a fűzes téli csendje ismét helyreáll. A fegyverdörrenés szétfolyt a hóval borított táj felett, a patak medrében egy nagy csobbanás után újra csak a víz susogása hallik. A boldog vadász felemeli a széttroncsolt tagokkal, véresen a parton maradt áldozatot s gyorsan indul a réti malom felé, ahol még mindig ébren vannak; nagy tűz ég a kandallóban, a mécs kípislog az ablakon és pajkos, víg kedvű örlők mondanak mesét a fagyos télen is a malomárokban fürdő ördögökről.

A hold ezüst sugarakkal szövö be a fűzest, halvány arczát a patak jégtükrére festi s hidegen száguld megmérhetetlen körútján. Utána égő csillagok rohannak s egy-egy felleg-fosztlány úszik a nagy űrben a távol, feketén égnek emelkedő hegyek felé. A fűzes felett éles sívítással repül el a bagoly s a malom kerekei egyhangúan perégnék.

rencsétlen állat mégis megmenekül. A szegletes nyaklós török igen nehezek, drágák és nem lehet őket oly jól elrejtteni, mint a kerek ívűeket, valamint a hosszú, előrenyúló rúgós töröket sem.

Fontos szerepet játszik a vidrafogásnál a láncz. Egy vadász-naptár ugyan a kötelet ajánlja, de a közlőnek egyik barátja nagyon szomorú tapasztalatokat tett a kötéllal. De hogy is ne! Egy megfogott állat, mely oly dühösen harap maga körül, hamar elszakítja a kötelet. Rendesen 2—3 méter hosszú lánczot használnak a vidravadászok, »hogy a vidra megfulladjon«, ami szintén nem lehetséges; legalább a közlő tapasztalatai szerint azok a vidrák is, melyek a láncz hosszánál és a meder alakulásánál fogva megfulladhattak volna is, kinn a parton egy kövön ülve, vagy a víz színe alá húzódva várták be végzetüket. Nem elegendő a hosszú láncz ahhoz, hogy a vidra megfulladjon, inkább a partalakulástól függ az; ha nem képes a már kifáradt állat magát a csapdával együtt kivonszolni a partra, az esetben igen, megfullad. A hol a víz sekély, 1/2 m. mély például, ott nem is lehet arra gondolni, hogy az állat megfulladjon, azért nincs is semmi értelme a hosszú láncznak. A hosszú láncz inkább elősegíti az állat menekülését, amennyiben az állat szabadon ugorhat, neki feszítheti magát és mindjobban neki vadul. A közlő sokszoros tapasztalatai oda vezetnek, hogy legjobb az alig arasznyi hosszú láncz, csak hogy éppen kényelmesen lehessen forgatni a csapdát. Kényelmes, ha a láncz évről-évre benn maradhat a vízben, persze kis iszappal vagy valami kővel betakarva; akkor a csapda felállításánál sokkal kevesebb a dolog.

Magát a csapdát jó valamiféle lakkal bevonni, hogy ne rozsdásodjék. Persze türelmesnek kell lennie a vidra-vadásznak, mert bizony a vidra olyan ravasz állat, hogy a leggyakorlottabb vadászt is sokszor lefözi.

Megnehezíti a fogást még az a körülmény is, hogy a vidra a víz fenekén minden szerves anyagot kerül. De az ő bámulatos emlékező tehetsége is sokszor, azon változások által, melyeket emberi kéz, magas vizállás és időjárás okoz, tévútra vezetettik. A lombhullás idején, midőn a vizek partja, széle, sekélyebb vizek feneké elhalt levelekkel megtelik, le kell, hogy tegyen a vidra az ő rendes szokásáról és bele kell szoknia a majdnem napontai változásokba. Azért a lombhullás ideje, míg erősebb fagyok be nem állnak, vagy nagy zivatarok után, midőn a víz mindenféle giz-gaszt magával hoz, a legalkalmasabb a tér felállítására.

A tör inkább mélyebben legyen a víz alatt, mint igen sekélyen. Ha alacsony vizállás mellett a víz éppen ellepi, akkor jól van felállítva, 20 cm.-nél mélyebben csak akkor állítjuk a csapdát, ha a partról közvetlen beugorva várjuk a vidrát, vagy a vízből kijövet. Utóbbi esetben azonban gyakran csak a farka marad a csapdában s akkor néhány szőrszál hátrahagyásával a vidra rendesen elmenekül. A tör alakjának megfelelőleg egy kis gödröt kell ásni és a csapdát úgy elhelyezni, hogy vízszintesen fekdjön.

Sokan ajánlják a csapda begöngyölését szürke itatóspapírral, hogy láthatatlan legyen, de az csak megnehezíti a tör figyelemmel kísérését. Hogy a közeledő vidrától elfordítva kell elhelyezni a tör rúgóját, az magától értődik, de alsó-állású töröknél nem annyira fontos. Hiszen nem lehet azt tudni, hogy a vízből kijövet vagy bemenet jut-e bele a vidra a törbe, annál kevésbbé, mert a ki- és bemenet tekintetében a vidra cseppet sem következetes és a neki alkalmas ki- és bejáróhelyeket teljesen szeszélye szerint használja. Ügyelni kell arra is az elhelyezésnél, hogy ne legyen az olyan helyen, merre a vad inni jár, különben megeshetik, hogy egy szarvas, vagy őzike esik áldozatul a vidra helyett.

Néha nagyon nehéz a törre ügyesen elrejtteni és a vadász minden találékonyságát igénybe kell, hogy vegye, hogy láthatatlanná tudja tenni. Azt kell vennie, ami alkalmas és a víz felszínén úszkál, vagy a partokra ki van dobva, hogy a család tökéletesen sikerüljön. Levelek, fűszálak, egy kis nád, vagy káka, vízinövények; ősszel vagy télen korhadó-lombokkal pompásan el lehet rejtteni, be lehet takarni a törre. Ha van a közelben lapulevél, az kitűnő szolgálatot tesz, előbb rácsavarja az ember azt a csapdára, aztán még tesz oda valami apróságot és a tör teljesen láthatatlan. Tekintettel kell lennie természetesen arra is, hogy a vidra ne felülről lássa, hanem oldalról, tehát arra kell a főfigyelmet fordítani, hogy

onnan ne lássék. A hol nagy sodrá van a víznek, oda azért nem alkalmas a törre állítani, mert a víz elmossa a betakaró leplet. A vadásznak pedig egészen pontosan kell tudnia, hogy hol van elrejtve az ő csapdája.

A vízből kiemelkedő kővek, sziklák, fagyókerek, homokpadok annál is inkább alkalmas helyek a törállításra, mert a vidra tudvalevőleg csak az ár ellen úszva halász és így a víz folyása irányában, ezeknek a tövében biztosítva van a csapda a felfedeztetés ellen.

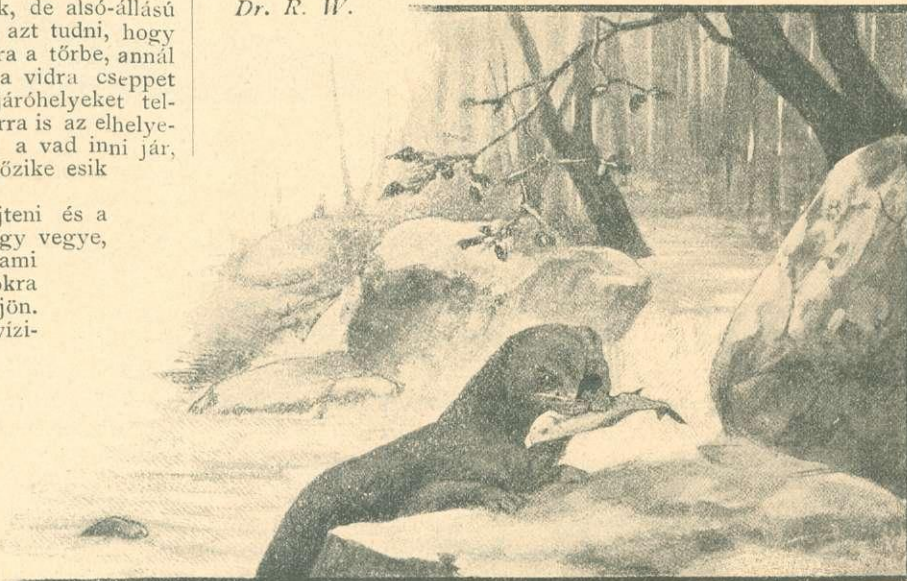
Ha el van helyezve végre valahára a tör, igyekezni kell a vadásznak, hogy az ő működésének a nyomait minél inkább megsemmisítse. Egy vízbe mártott ágacskával frecskelje be jól a tüvet, földet a hol állt, hogy az lehetőleg friss legyen. Ezeket a munkálatokat pedig legjobb reggel végezni, vagy napközben, hogy estig, mire a vidra jön, minden rendben legyen. Arra is nagyon kell ügyelni, hogy ne a vadász maga legyen áruhája saját csapdájának, hogy meg ne lássák őt működése közben. Mert hogy ellopják az ő tán már kipróbált csapdáját a vidrával együtt, az még a legkevesebb veszteség. Ebből látszik, hogy úgy kell megválasztani a helyet, hogy azt könnyen és feltűnés nélkül lehessen figyelemmel kísérni, de egyszersmind ne essék más emberek útjába. Ez annál is fontosabb, mert sokszor hetekig, hónapokig várhat az a csapda, míg a vidra beleszerül.

Az sem közömbös, hogy hogyan lehet a vidrát kényeszeríteni, hogy éppen a törbe lépjen bele. Valami akadályt vet elé az ember a csapda egyik, vagy mindkét oldalán, a mivel ő nem szívesen érintkezik, nem szeret megmászni, pl. egy kis rőzset, tüskét. Természetesen nem szabad a dolognak feltűnőnek lenni és csak ha abban a vízben máshol is előfordul, akkor alkalmazható. Egy kicsit tanulmányozni és utánozni kell a környező természetet, mert csak ilyen módon lehet a vidrát megcsalni. Ehhez a műtéthez is legalkalmasabb a magas vizállást követő időszak, mert olyankor kevésbbé feltűnő a környezet változása.

Néha sikerül a vidrát a búvóhelyénél megfogni és még így jut az ember legkevesebb fáradsággal hozzá. Valószínű, hogy a vidra mindjárt első éjszaka előbúvik, csak arra kell vigyázni a csapda felállításánál, hogy a vidra át ne ugorhassa azt.

Végül még néhány szót a megfogott vidra megöléséről. Az agyára alkalmazott ütésekkal nagyon nehéz a vidrát megölni és azért ez nagyon kegyetlen eljárás. Erzékenyebb ez az állat az orrán és egy erős ütessel úgy el lehet a vidrát kábítani, hogy ha aztán a víz alá nyomja az ember, könnyen megfullad. De inkább tovább kell víz alatt tartani, akár egy fél óráig is, mert meglehetősen szívós természete van és harapása nagyon veszedelmes. Legjobb mindenesetre még a csapdában lévő állatot meglőni. Ha gyorsan elővesz a vadász egy töltést és négy vagy hat serét kivételével a többi eltávolítja, akkor két-három lépésről, oldalról a szemre célozva, biztosan megöli a vidrát anélkül, hogy értékes gereznéjét megsértené. Az előbb szürke kinézésű állat egyszerre barnára változik és feldagad, a kiömlő vér megfesti a lefelé siető habokat, — kiadta a lelkét ez a kártékony ragadozó. A vidravadász az igazságos bíró önéreztével viszi haza zsákmányát, sok fáradságának gyümölcsét.

Dr. R. W.

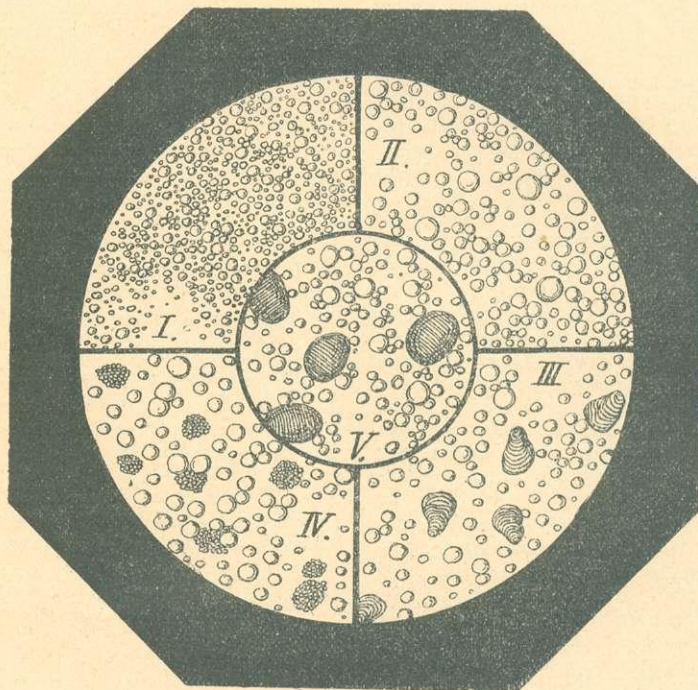
A tejről.

Tojás és tej a természetben előforduló univerzális táplálószer; ezek kellő arányban tartalmazzák mindazokat az anyagokat, melyek az élet fentartásához és a test fejlődéséhez szükségesek. Hisz a tojásból fejlődik a kis madár, a tejből pedig táplálkozik az ember, valamint az összes emlős állat életük első szakában. — Egy kis csepp tejet tegyünk tárgylemezre, fedőlemezzel letakarva vizsgáljuk meg, körülbelül 300-szoros nagyítással. Hasonlóan mint a vérnél, itt is szintelen folyadékot — a *tejplazmát* — és ebben megszámlálhatatlan sokaságú, erősen fénytörő golyócskákat látunk úszni. Ezek nem mások, mint a tej zsirtartalma, vagyis a *vajgolyócskák*, melyeknek nagysága igen változó, amennyiben átmérőjük $\frac{1}{1000}$ rész millimétertől egészen $\frac{14}{1000}$ rész milliméterig ingadozik.

Ők okozzák a tej fehér színét, mert a fényt erősen verik vissza; minél kevesebb van belőlük a tejben, (pl. a lefőltött tejben) annál áttetszőbb, kékesebb színű lesz az. A zsír a tej egyedüli alkotórésze, mely alakult szemcsékben van jelen; többi alkotórésze mind a tejplazmában fel van oldva. Ami a tej kémiai összetételét illeti, erre vonatkozólag megjegyezzük, hogy ez bizonyos határok között ingadozik; például álljon itt a *normális tehéntej* összetétele: víz 87.75%, zsír (vajgolyócskák) 3.50%; sajtanyag 3.50%; tejfehérnye 0.40%; sók 0.75%; tejcukor 4.00%; azonkívül illó olajok és gázok.

Kár, hogy ez a kitűnő táplálószer lelkiismeretlen nyereségvágyak által gyakran hamisítatik. A hamisítások

mikroszkóppal csak annyiban mutathatók ki, amennyiben a normális tejben a vajgolyócskák sokkal közelebb állanak egymáshoz, mint a vízzel hígítottban. Az efféle hamisítások sokkal egyszerűbben és biztosabban más, külön e célra szolgáló eszközökkel ismerhetők fel. Nem ritka esetekben keményítőt vagy lisztet kevernek a lefőltött és vízzel hígított tejbe, ami a mikroszkóp alatt az első tekintetre felismerhető, mert a keményítő-szemcsék jellemző alakját alig lehet valami mással összetéveszteni. Ha ilyen tejhez egy csepp *jódtinktúrát* adunk, mely minden gyógyszer-tárban kapható, úgy a keményítő-szemcsék szép kék színt öltenek. Egészségünkre sokkal veszedelmesebb a beteg állatoktól származó tej, melyben olykor *geny* található. A geny jelenlétét apró, szürkés szemcsék alakjában árulja el, mint ez a mellékelt rajzban látható. Ugyiszintén egészségtelen az úgynevezett *fecstej (colostrum)* is, vagyis az a tej, melyet a tehén 8—10 napig az ellés után ad s melyben nagyobb, szürkés színű colostrum-golyók találhatók. Még ezeknél is veszedelmesebbek a különböző betegségeket okozó *bakteriumok*, melyeknek kimutatása mikroszkóppal csak szakembereknek sikerül, részint mert ezek a szervezetek rendkívül aprók s így igen erős nagyításokat kívánnak, részint mivel tökéletesen átlátszók s csakis alkalmas festőanyagok és kémiai reagenziák alkalmazása által válnak láthatókká. Ebből azután önkénynt következik, hogy milyen rendkívül veszedelmes lehet a frissen fejt *nyers tehéntej* élvezete. Már nem egy ember itta halálát az ilyen »erősítő kúrában«; hisz a nyers tejben minden kétséget kizáró módon konstataáltak a tüdővész, differitisz, tifusz és vörheny bakteriumait. Felforralás által ezek az apró szervezetek elveszítik életképességüket és így a veszély el lesz hártva. Tisztátlan edényekben kezelt tejben gyakran fejlődnek alsóbbrendű gombák, melyek mint hosszabb elágazó fonalak láthatók a tejben. Ezek között a legközönségesebb az *Oidium lactis*. Végre megjegyezzük, hogy a különben fehér tej ritka esetekben feketés vagy kék színt ölt, a mely változás ugyancsak baktériumoknak (főleg a *Vibrió cyanogenus*-nak) tulajdonítandó.

I. Normális tehéntej 300-szoros nagyításnál; II. ugyanaz 600-szoros nagyításnál. III. tej keményítő szemcsékkel. IV. tej genyvel. V. fecstej (colostrum). III—V. 600-szoros nagyításnál.

Kohaut Rezső.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

Néhány érdekes megfigyelés a fogolyról. Nov. hó 19-én vadászva, több fogoly került terítékre. Az egyik fogolyban felbontáskor több tojás volt, melyek közül a legkifejlődöttebb már akkora volt és oly kemény, hogy azt az anyafogoly számításom szerint egy 24 órán belül eltojta volna; a tojás színe még nem volt egész oly setét, mint a teljesen kiértett fogolytojás szokott lenni, különösen a tompább felén, úgy a közepétől számítva, mint-

egy fehér koszorú fogta körül a csúcsot. A tojást két végén tüvel megfűrtam, tartalmát mint az egészen érett tojásét kifujva; a ritka és egészen kemény tojást gyűjteményemben helyeztem el. Ilyen esetet még nem tudok, hogy a fogoly november végén tojást produkált volna, ez egy ritkábban előforduló eset lehet, melyhez valószínűleg hozzájárult ez a ritka szép ősz, mely tartott november közepéig!

Nem tartom érdektelennek felemlíteni ezen a helyen még azt a szintén érdekes kis észlelést sem, melynek a napokban

nagy hajtóvadászaton voltam szemtanuja. Ugyanis néhány foglyot láttam, amint kergették tőlem néhány lépésnyire a szegény kis mezei egérkét, melyet rövid hajsza után egyik patkós mellű fogoly ritka ügyességgel kapott el. Erre nekiálltak hárman és elkezdtek tépázni, míg végre annyira megnyujtották a kis emlőst, hogy az egyik elkezdte nyeldesni és sok vesződés után végre sikerült eltemetni gyomrába a kis egérkét. Ezt látva, arra a meggyőződésre jutottam, hogy bizony a fogoly nemcsak a szemes gabnát fogyasztja meglehetősen nagy mennyiségben, hanem még a kártékony egeret is pusztítja. Devecser, november hó 25-én, 1898. Vadászüdvözlettel
Raák Gyula.

A Proteusnak egy új faja. Amerikában megismertek egy új barlangi gerinczest az amphibiák osztályából. Eddig csak a Proteus anguineus volt ismeretes a krajnai barlangokból; az a vak, szintelen göte. Steineger írja le Typhomolde Rathbuni név alatt ezt az új gőtét, mely Texasnak földalatti vizeiben él. Szemei el vannak korcsosodva, és nagyon feltűnőek az állat hosszú, vékony végtagjai, melyek többé nem mint helyváltoztatási szervek szerepelnek, hanem mint tapogatók. Ennek az új fajnak is tüdején kívül megmaradnak kopoltyúi is, mint a gőtének. A Perennibranchiáákhoz osztották be.

Egy okos kutya. A tapasztalat mutatja, hogy nem ritkán fordulnak elő olyan kutyák, melyek az emberi beszédet bizonyos fokig megértik, parancsszóra ismert személyekhez, tüzletekbe, szóval meghatározott helyekre mennek. De hogy egy kutya néhány könnyedén kimondott szó által az öt fenyegető veszélyt megértette: ez az eset páratlanul áll s a »Leander« nevű angol hadihajó fedélzetén történt meg. Amint egy elhunyt tengerész-tiszt hátrahagyott irataiban olvassuk, volt a nevezett hajón egy öreg neufundlandi kutya, mely egyéb csaták között az abukiri ütközetben is részt vett s nemcsak a hajó személyzete iránt tanúsított ragaszkodása, de kiváló okossága folytán is híres volt. Az összes matrózok azt állították, hogy a kutya érti, mit beszélnek s úgy látszik, igazuk volt; mert amint egy napon a hajó kapitánya a kutyára vonatkozólag megjegyezte, hogy »nagyon sajnálom, de nem tudok rajta változtatni, az öreg, elagott Nep-tunt le kell lövetni,« a kutya nyomban leugrott a fedélzetről s egy a »Leander«-től nem messze horgonyzó hajóig úszott, hol szívesen fölvettek s ahol azután élete végéig maradt. — Sokszor megkísérelték a szökevényt a »Leander«-re visszahozni, de mindig eredménytelenül; a kutya reszketett régi otthonának lakóitól s ha valamelyikkel közülok a szárazföldön találkozott, rögtön futva menekült előre. — Valószínűbbnek tartjuk azonban, hogy a kutya nem a szavakat, de talán inkább a fenyegető kézmozdulatokat értette meg, vagy egyéb vészjelző jelekből sejtette veszedelmét.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

„Uj előfizető“. Kolozsvár. Áprilisban nem igen vadászias még őzbakra vadászni. Őzre való csalisipot minden nagyobb fegyverüzletben kaphat; legjobbak a Riedl-félék. A vadászat körében tartozó madarokról (tudományos terminus technikaikról is) bő értesülést szerezhet *Kohaut* meghatározó könyvéből és *Lakatos Károly* »Vadászati és madarászati emlékeimből«, valamint »Magyarország nappali orvmadarai« című művéből. Mind a három könyv intézetünkben megrendelhető. A vadászható emlősöket illetőleg — számottevő kézikönyvünk nem igen van; leginkább *Cserszilvási Akos*: »A vadászat mestere« című munkát ajánlhatjuk. A császármadár-csalisipról most folyó cik-künkben (»A császármadár«) elég bőven van szó; tessék elolvasni. A preparálásra vonatkozó fogásokról Dr. Lendl Adolf legújabb szakmunkájában találhat ön praktikus utasításokat. Kapható intézetünkben. Fiatal, be nem végzett dresszuráju vizslát nem szabad lesre vinni, sem pedig rendesen apportíroztatni vele. Először a mezőn való munkára kell kiképezni, aztán viheti csak erdőbe.

A. L. Kassa. Tessék fegyverét belövés végett elküldeni. Szerkesztőségünk és intézetünk fegyvergyárosa: *Skaba Károly* Bpest; puskaművese: *Hellinger Gy.*, Bpest, József-utca 47.

Bo—é Gy. Bpest. Kérlek minél előbb látogass meg. Délután 5-től 7-ig található vagyok a szerkesztőségben. L. K.

B. J. tanár úrnak. Trichinák a magyarországi disznókban csak ritkán találhatók; szabad szemmel nem konstatálhatók; kézi nagyító (lupe) sem elégséges ehhez, hanem gyenge nagyítású mikroszkóp kell hozzá. Nálunk kaphat illetéjén jutányosan összeállítva. A borsókás húst szabad szemmel is lehet megismerni.

B. L. Köszönjük a figyelmeztetést. Mi is észrevettük, nem érdemes vele törődnünk. Ha szükségét fogjuk látni, követni fogjuk tanácsát és az illetőt bepereljük.

N. N. úrnak T.-ben. 1. Nem igaz. 2. Nem hallottunk róla semmit sem. 3. Aligha sikerülne. 4. Nem konkurálunk vele.

M. S. úrnak. Annak idején értesíteni fogjuk.

L. P. úrnak. A macskák »hanghajlékonyságáról« s »rithmikájáról« irt tisztelt és becses értekezése a mi lapunk névője felett áll, már annyiban is, hogy énekléssel nem foglalkozunk. Talán valamely Wágnerista zenészi lapnál kopogtathatna véle? A macskakóták 8 napig rendelkezésére állnak.

M. J. úrnak. Nem volt részünk benne. — Majd idővel talán lesz Budapest fővárosának is állandó és nagyobb szabású akváriuma. Nekünk is az a nézetünk, hogy egy ilyen nagy városnak szüksége van ilyen látványosságra. Ha kedvezőre fordulnak a körülmények, meg is csináljuk. Tehát türelem!

S. L. erdész úrnak. — Ha friss állapotban, húsostól, mindenestől küldi be az állatokat kitömés végett, jobban teszi, mintha előbb lefejtí a bőrt. — A kitömésről szóló könyv már megjelent; nálunk kapható 1,50 frtért.

V. M. és B. G. uraknak. Nagyszabású akváriumot csakis nagyobb tőkebefektetéssel lehetne létesíteni. Részvénytársaság megalakításához most nem kedvezőek a viszonyok. Majd értesíteni fogjuk annak idején Ráérünk, — talán sikerül. — 50 frt.

P. tanár úrnak. Sem a Balatonon, sem a tengerparton nincs zoológiai állomásunk. Ausztriának vannak édesvízi és tengeri állomásai; utóbbiak Triesztben és Rovignóban. A mi nézetünk szerint Buccari felelne meg leginkább.

Vadász. Ha a madarakat beküldi, meg fogjuk határozni azokat. Leírásából nem következtethetünk biztosan a fajokra.

I. S. R. úrnak. A legtöbb madarat Bács-, Torontál- és Temesmegyéből küldik intézetünkbe

B. tanár úrnak. — A *Reichert*-féle mikroszkópokat ajánljuk. Scioptricont is készít.

V—a úrnak. — Első kérdésére nem felelhetünk. — Második kérdésére egy kis közleménnyel fogunk felelni legközelebb

Eladó egy 1½ éves, jól tanított, angol vizsla 60 frtért. Köz. felv. szerk.

Fiatal hollót keres megvételre Csendes József ügyvéd Tapolca (Zala m.).

Eladó egy kitömött *keselyű*; igen szép és rendkívül nagy példány; sziklaállványon. Bővebbet a Szerkesztőség.

Egy rövid szőrű angol-vizsla, perfektül idomítva, eladó. Bővebbet a Szerk

Egy hosszú szőrű (eiris és angol setter), második mezőnyben levő, minden tekintetben remek *használati-vizsla*, pompás apportőr, 120 frt-ért eladó. A vizslát részünkről is kitűnőnek ismerjük és melegen ajánlhatjuk. Bővebb felvil. a Szerk.

Még néhány nemesfajta *disznós-kutya* eladó. Bővebbet a Szerkesztőségben.

Véreb, gyönyörű jószág, eladó. Bőv. a Szerk.

Eladó agár, igen jó »szóló« fogó; különben fiatal tenyésza. Czim a Szerkesztőségben.

Kirner-puska, 14-es kaliberű, majdnem új, igen finom darab; 140 frt-ért eladó.

Angol-puska, Holland án Holland, kal. 12., 160 frt-ért eladó.

Lapunk mult évi folyamából néhány teljes példányt visszavált kiadóhivatalunk. Esetleg az ez évi új évfolyammal szolgálunk helyette.

Tölkérjük hátralekos tisztelt előfizetőinket lapunk előfizetési díjának szives beküldésére.

A vad tilalmi ideje Magyarországon.

Vad-fajok	Janár	Febrár	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	Décember
Szarvasbika	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Szarvaslehen	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Dámbika	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Dámsuta	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Órbak	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Ózsa	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Zerga	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Zergegida	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Mezel nyúl	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Siket- és nyírfajjúkak	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Siket- és nyírfajjútyúk	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Császarmadar	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Fácán	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Fagoly	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Tuzok	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Vad és szelíd galamb												
Vándor és vízimadarak (A kúriai hat. kivételével)												
Eszaki madarak	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Seregélyek és verebek (Csak az északon, az erdőben)												
Sérle- és dúvad												
Üregi nyúl stb.												
Ragadozó madarak												
Hüllő, varjak stb.												
Hajtó kutyával	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T

A gyár alapítottatott 1865-ben.

SKABA KÁROLY H.

Budapest, Váci-körút 33.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát kiváló gondnal készült mindennemű

kézimunka sörétes- és golyós fegyvereinek, minden kaliberben.

Kaphatók még flóbert-fegyverek, revolverek és mindenféle vadászszerszámok.

Nagy tölteny- és löpor-raktár.

A Parádi üveggyár raftára

Görög István

Budapest, Kossuth Eujós-u. 15.

Ajánl:

Hengerüvegeket, gyűjtőüvegeket,

mikroszkópi

tárgy- és fedőlemezeket stb.

Dús választék.

Kitűnő minőségben.

Ő cs. és kir. Fensége
IOZSEF FŐHERCZEG
udvari szállítója,

Ő cs. és kir. Fensége
JÓZSEF AGOST FŐHERCZEG
kamarai szállítója

Ő kir. Fensége
FERDINAND BOLGÁR FEJEDELEM
udvari szállítója
és

Ő kir. Fensége
FÜLÖP-SZÁSZ-COBURG-GOTHAI
HERCZEG
szállítója.

Dr. LENDL ADOLF

műgyetemi magántanár, kép. középiskolai tanár, a m. nemz. muzeum volt tisztviselője, számos bel- és külf. egyesület tiszt., örök., választm. v. rendes tagja,

PRAEPARATORIUMA ÉS
TANSZERKÉSZÍTŐ INTÉZETE
BUDAPEST,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Budapest, 1892: arany-érem.
Debreczen, 1894: elsőrendű állami érem.

Leipzig, 1894: díszoklevél.

Lemberg, 1894: elismerő oklevél.

Zenta, 1895: első arany-érem.

Moszkva, 1896: e. ezüst-érem.

Budapest millenniumi kiállítás 1896: 2 érem.

Lüdenscheidt, 1897: ezüst-érem.

Brüsszel, 1897: arany-érem.

Legmagasabb és magas elismerések.

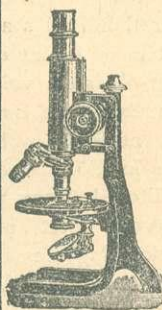
A Vallás- és Közoktatási, a Földmívelésügyi
Minisztériumok és

Budapest Székes Főváros Tanácsának
ajánlásai.

A Magy. Nems. Museum és Európa
elsőrangú muzeumainak szállítója.

Kérelem.

Fölkérjük mindazokat a tisztelt előfizetőinket, kik lapunk előfizetési díjával még hátralékban vannak, hogy azt mielőbb beküldeni szíveskedjenek, nehogy lapunk szétküldésében zavarok támadjanak. Az előfizetési pénz (3 frt évenként) dr. Lendl Adolf intézetének küldendő: Budapest, II. ker., Donáti-utca 7. (Uj előfizetőinknek megküldjük ez évfolyam már eddig megjelent füzetét is).

Mikroszkópok

és mindenféle
kézi nagyítók

kaphatók
intézetünkben.

Képes árjegyzéket kívá-
natra ingyen küldünk.

Most jelent meg:

Dr. LENDL ADOLF

könyve

Az állatok kitöméséről.

Bő tartalommal, szakszerű
útmutatásokkal, sok képpel.

☛ Ár 1 frt 50 kr. ☛

Megrendelhető intézetünkben.

Dr. LENDL ADOLF intézetében megrendelhetők:

Kohaut, A Magyarorsz. Madarak meghatározó könyve, 2 frt. — **Lakatos**, Természeti és Vadász-
képek, 2 frt. — **Lakatos**, Vadászhit, kötve 2 frt. — **Lakatos**, Vadászati és Madarászati Emlékeimből,
3 frt. — **Lakatos**, Magyarország nappali orvmadarai, 1.50 frt. — **Thanhoffer**, A Mikroszkóp és
alkalmazása, 3.60 frt.

Iskolai könyvtáraknak számlára küldjük meg e műveket, másoknak utánvétellel vagy a pénz előleges beküldésére.

A Természeti szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

1581.99. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.